

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет історії і філософії
Кафедра філософії

Силабус курсу
Риторика

Обсяг	кредитів – 4, годин – 120
Семестр, навчання	рік 2-й рік, 4-й семестр
Дні, час, місце	Французький б-р, 24/26, за розкладом
Викладач (-і)	Райхерт Костянтин Вільгельмович, к. філос. н.
Контактний телефон	-
E-mail	k.rayhert@onu.edu.ua
Робоче місце	Кафедра філософії, вул. Новосельського, 64
Консультації	<i>Очні консультації:</i> вул. Новосельського, 64, ауд. 9а, щотижнево за розкладом.

КОМУНІКАЦІЯ

зі студентами здійснюється через електронне листування й очні зустрічі в часи консультацій відповідно до розкладу консультацій викладачів.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни: риторика.

Пререквізити і постреквізити курсу (Місце дисципліни в освітній програмі):

Курс «Риторика» читається у четвертому семестрі другого року навчання. Дисципліна «Риторика» належить до групи теоретико-аргументативних дисциплін і перехрещується (тобто має спільні елементи) з «Логікою», «Теорією аргументації» й «Евристикою». Тому в межах цієї дисципліни студент отримує базові знання з риторики, а також елементи знань з логіки, теорії аргументації й евристики. Вивченню цієї дисципліни передують усі курси з філософських дисциплін, які читаються студентам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які навчаються на спеціальності 055 Політологія.

Мета курсу: ознайомитися з базовими знаннями з риторики.

Завдання дисципліни: 1) сформувані загальні уявлення щодо риторики та її можливостей; 2) сформувані навички усного та письмового мовлення.

Очікувані результати. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:** основи риторики як форми аргументації; **вміти:** критично мислити у сфері професійної діяльності; презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (20 год.) та семінарських (20 год.), організації самостійної роботи студентів (80 год.).

У ході читання дисципліни використовуються методи навчання, які притаманні системі вищої академічної освіти. Серед них найтрадиційнішим залишається пояснювально-ілюстративний метод, у межах якого викладач допомагає студентам здобути знання завдяки аудиторній роботі. Вона поділяється на дві складові – засвоєння теоретичного матеріалу під час прослуховування лекцій та семінарські заняття, на яких студенти відтворюють отримані знання і демонструють вміння засвоїти матеріал, запропонований викладачем для самостійного опрацювання.

Окрім вищезначеного методу, використовується метод проблемного викладення. Він допомагає, використовуючи практику активної полеміки, формувати вміння студента критично ставитися до вивченої літератури, заслуханих на семінарах рефератах і доповідях, прочитаних на семінарах текстів, лекційного курсу. Викладач, поставивши навчальне завдання, формулює пізнавальну мету, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ до курсу дисципліни «Риторика»

Тема 1. Загальні знання з риторики

Визначення риторики. Риторика як наука промовляння. Основні функції риторики. Види риторики. Структура риторики як дисципліни. Взаємозв'язок із іншими дисциплінами. Риторика як різновид теорії аргументації. Риторика та неориторика. Критичне мислення.

Тема 2. Риторика та комунікація

Риторична тетрада Д. Мак-Клоскі. Комунікативна модель Ф. Ш. фон Туна. Комунікативна модель Р. Якобсона. Комунікативна модель Ш. Евен-Зохара. Комунікативна модель Г. Лассуела.

Змістовий модуль 2. Усне та письмове мовлення як форми комунікації

Тема 3. Усне мовлення

Загальні рекомендації для ратора. Вступні положення до риторики. Основні типи промови. Еристика. Суперечка. Рабулістика. «Чорна» риторика.

Тема 4. Робота над промовою

Інвенція (задум промови + розгортання теми та тези промови). Диспозиція. Елокуція. Акція. Меморія.

Тема 5. Мовні засоби образності та виразності

Тропи. Квазітропи. Фігури мовлення. Ампліфікації. Дискретні фігури. Приклади. Ілюстрації. Взірці. Питання.

Перелік рекомендованої літератури:

Основна

1. Колінько М. В. Риторика для політологів. Київ : ФОП Халіков Р.Х., 2022. 127 с.
2. Куньч З., Городиловська Г., Шмілик І. Риторика. Львів : Львівська Політехніка, 2017. 496 с.
3. Нищета В. Риторика. Київ : Центр навчальної літератури, 2021. 220 с.
4. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 625 с.
5. Райхерт К. В. Евристична логіка та художні твори. *Філософія та гуманізм*. 2021. Вип.2(14). С. 48-55.

Додаткова

1. Вандишев В. М., Переломова О. С. Риторика в філософсько-комунікативному вимірі. Київ: Кондор, 2017. 492 с.
2. Колотілова Н. А. Логіка і риторика : ретроспектива взаємозв'язку. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 272 с.
3. Конверський А. Критичне мислення. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 340 с.
4. Нікітіна А.В., Барилова Г.К., Кравченко М.В. Риторика : навчальний посібник. Старобільськ, 2021. 99 с.
5. Риторика : навчальний посібник / Т. К. Ісаєнко, А. В. Лисенко. Полтава : ПолтНТУ, 2019. 247 с.
6. Риторика : навчально-методичний посібник з курсів «Основи риторики» та «Професійна риторика» / І. І. Гузенко. Львів, 2014. 328 с.

ОЦІНЮВАННЯ

Форми і методи підсумкового контролю:

Протягом засвоєння навчальної дисципліни студенти мають можливість накопичувати бали завдяки виконанню різних форм роботи. Вони рівно розподіляються, а потім – підбиваються підсумки:

Змістовий модуль:

- робота на семінарських / практичних заняттях (60 балів);
- захист реферату (20 балів);
- усний залік (20 балів).

Критерії оцінювання результатів навчання. Критерій оцінювання – це ознака, на основі якої проводиться оцінювання будь-чого і яка є мірою оцінки. Критерії оцінювання визначаються за допомогою якісних показників та ознак, що демонструють рівень сформованості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти і трансформуються в оцінку згідно затвердженої шкали. Результати академічної успішності студентів виставляються у вигляді оцінки за національною шкалою, 100-бальною та шкалою ЄКТС. У таблиці нижче наведено загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

Критерії оцінювання

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
Здобувач освіти		
Відмінно 90 – 100 / A	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки.	Може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності.
Добре 85-89 / B 75-84 / C	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій.	Має стійкі навички виконання завдання.
Задовільно 70-74 D 60-69 / E	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	Може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання.
Незадовільно з можливістю повторного складання 35-59 / FX	Володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; під час відповіді допускаються суттєві помилки.	Недостатньо розкриває сутність практичних завдань, потребує допомоги викладача.
Незадовільно з	Не володіє навчальним	Виконує лише елементи завдання,

обов'язковим повторним вивченням дисципліни 0-34 / F	матеріалом.	потребує постійної допомоги викладача.
---	-------------	--

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточний та періодичний контроль					Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			Текст промови	
T1	T2	T3	T4	T5	20	100
3	3	3	48	3		
Усього за модулем 1: 6		Усього за модулем 2: 54				

де T1, T2, T3, T4, T5 – теми змістових модулів

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійну роботу студентів у межах курсу «Риторика» можна поділити на 2 види: 1) *самостійна підготовка студентів до лекцій і практичних занять*, передусім у формі повторення матеріалу, що вже пройшли на заняттях, *написання текстів промов зі створенням мовних засобів образності та виразності*; 2) самостійна робота студента у випадках, коли студент був відсутній на певних заняттях, зокрема практичних, через вагомі обставини. В таких випадках, беручи до уваги хист студента до предмета, викладач курсу вирішує в індивідуальному порядку, які завдання дати студенту для отримання додаткових балів, у якій формі дати ці завдання, як оцінювати їх виконання та в які строки здавати виконані завдання.

Необхідно зауважити, що основною метою роботи студента під час вивчення дисципліни «Риторика» є формування умінь і навичок роботи над промовою з використанням мовних засобів образності та виразності. Через це передбачається, що студент підготує та представить промову на самостійно ним обрану тему. Текст промови повинен мати обсяг не більше 3-х сторінок з урахуванням того, що на виступ дається до 10 хвилин.

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

Завдання мають бути виконані у встановлений строк. Винятками вважаються випадки, коли учасник освітнього процесу не зміг виконати завдання через вагомі обставини, зокрема через особливі освітні потреби, або коли учасник освітнього процесу заздалегідь попередив щодо неможливості виконати завдання у встановлений строк через вагомі обставини.

Перескладання можливе протягом двох тижнів після закінчення встановленого строку здачі виконаного завдання.

Політика щодо академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікронавушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами;
- підказувати іншим учасникам освітнього процесу під час контролю;
- переписувати в інших учасників освітнього процесу під час контролю.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання контрольної роботи, іспиту, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компоненту освітньої програми;
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника;
- позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання стипендій, грантів тощо;
- повідомлення суб'єкта, який здійснює фінансування навчання (проведення наукових досліджень), установи, що видала грант на навчання (дослідження), потенційних роботодавців, батьків здобувача вищої освіти про вчинене порушення;
- виключення з рейтингу претендентів на отримання академічної стипендії або нарахування штрафних балів у такому рейтингу;
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих Університетом пільг з оплати навчання;
- відрахування з Університету.

Політика щодо відвідування та запізнень: Відвідування студентом занять може братися до уваги викладачем курсу під час оцінювання роботи студента та впливати на кінцеву оцінку. Відсутність на заняттях дозволяється лише за вагомих обставин або за умови, що студент заздалегідь попередив про свою відсутність на заняття через вагомні обставини. Запізнення на заняття без поважних причини заборонені. Викладач курсу має право в такому випадку не пускати студента на заняття або знижувати оцінку за виконання завдань на занятті.

Мобільні пристрої: Мобільні пристрої мають бути виключеними або дзвінок і сповіщення на мобільних пристроях мають бути поставлені в режим вібрації під час заняття. Під час контролю знань на занятті використання мобільних пристроїв заборонено. Студент може відповідати на телефонні дзвінки лише за умови попереднього попередження викладача курсу щодо очікування на важливий дзвінок.

Поведінка в аудиторії: В аудиторії студенти та викладач мають дотримуватися законів і норм моральної поведінки в суспільних місцях.